

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра загальної педагогіки та педагогіки вищої школи**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету суспільних наук
Юрій ОСТАПЕЦЬ/
«*18*» *березня* 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕОРІЯ ВИХОВАННЯ

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	012 Дошкільна освіта
Освітня програма	Дошкільна освіта
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Робоча програма навчальної дисципліни «**Теорія виховання**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **01 Освіта/Педагогіка** спеціальності **012 Дошкільна освіта** освітньої програми «**Дошкільна освіта**».

Розробники: Маляр Любов Василівна, доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи;
Милян Жанна Іванівна, викладач кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

протокол № 15 від « 27 » червня 2024 р.

Завідувач кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

_____ /Оксана ПОВІДАЙЧИК/
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук

протокол № 8 від « 27 » червня 2024 р.

Голова науково-методичної комісії факультету суспільних наук

_____ /Олена ПОПАДИЧ/
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	2	2
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4	3	4
	Лекції:	
	30	10
	Практичні (семінарські):	
	30	8
Форма підсумкового контролю: іспит	Лабораторні:	
	-	-
	Самостійна робота:	
	60	102

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Теорія виховання» є засвоєння студентами систематизованих знань з теорії виховання дітей дошкільного віку, а також формування у них професійно-педагогічних ціннісних орієнтацій, компетентностей, педагогічних умінь планування та організації виховного процесу в закладах дошкільної освіти.

Завдання курсу:

- ознайомлення та збагачення студентів знаннями теоретичних засад виховання дітей дошкільного віку (сутність, ключові категорії, мета, зміст, принципи, закономірності, методи, прийоми, засоби та організаційні форми виховного процесу);
- розвиток педагогічного мислення студентів, усвідомлення ними важливості та необхідності створення в умовах ЗДО такого освітнього середовища, яке забезпечуватиме всебічний гармонійний розвиток вихованців;
- формування у студентів – майбутніх педагогів – навичок планування та організації виховної роботи з дошкільниками, яка спрямовується на особистісне зростання кожної дитини, демократизацію взаємин з дітьми в полікультурному суспільстві, забезпечення особистісно орієнтованого та диференційованого підходів до вихованців;
- усвідомлення студентами сутності національного виховання як цілісної системи та формування у них умінь реалізації завдань національно-патріотичного виховання дітей раннього і дошкільного віку;
- сприяти формуванню активної громадянської позиції здобувачів освіти, їх усвідомленню цінностей вільного демократичного суспільства, необхідності його сталого розвитку, верховенства права, пріоритетності прав і свобод людини та громадянина в Україні.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій і фахових методик дошкільної освіти, та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

КЗ-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

КЗ-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

КЗ-9. Здійснення безпечної діяльності.

КС-1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

КС-6. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки в полікультурному суспільстві.

КС-7. Здатність до національно-патріотичного виховання дітей раннього і дошкільного віку (любов до Батьківщини, рідної мови, рідного міста; інтерес і повага до державних символів України, національних традицій, звичаїв, свят, обрядів).

КС-16. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку толерантного ставлення та поваги до інших, в тому числі представників інших національностей, попередження та протидії булінгу.

КС-18. Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми батьками.

КС-19. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами, в тому числі міжкультурної взаємодії.

КС-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

КС-21. Здатність працювати з проблемними дітьми, в тому числі з внутрішньо-переміщеними.

КС-22. Здатність працювати в полікультурному середовищі

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Теорія виховання**» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

- ОК 7 Вступ до спеціальності;
- ОК 8 Історія дошкільної педагогіки;
- ОК 11 Дошкільна дидактика;
- ОК 18 Основи загальної психології в дошкільній освіті;
- ОК 19 Дитяча психологія;
- ОК 22 Сучасні заклади дошкільної освіти в Україні і за рубежом;
- ОК 33 Педагогічна практика (ознайомча).

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «**Дошкільна освіта**», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.	ПРН 1
Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.	ПРН 2
Встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами.	ПРН 6
Бути знайомим з ознаками булінгу, в тому числі на етнічному ґрунті в полікультурних регіонах. Вміти використовувати прийоми попередження та протидії йому.	ПРН 11
Будувати цілісний освітній процес з урахуванням основних закономірностей його перебігу. Оцінювати власну діяльність як суб'єкта педагогічної праці.	ПРН 12
Вміти взаємодіяти з проблемними дітьми, в тому числі з внутрішньо-переміщеними	ПРН 24

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «**Теорія виховання**»:

Очікувані результати навчання	Шифр ПРН
Знати ключові категорії теорії виховання, усвідомлювати їх сутність. Враховуючи закономірності та принципи виховання, уміти формулювати мету, визначати завдання виховної роботи. Володіти знаннями та уміннями використання у освітньому процесі ЗДО системи методів, прийомів, засобів та організаційних форм виховання дітей дошкільного віку.	ПРН 1

Усвідомлювати взаємозалежність процесів навчання, виховання і розвитку; важливість навчання у створенні зони найближчого розвитку дитини; урахування сенситивних періодів у її розвитку, а також закономірностей та особливостей процесу виховання, його ролі у розвитку людини та формуванні її особистості.	ПРН 2
Уміти застосовувати базові знання теорії виховання у плануванні та організації виховної роботи з дошкільниками, у проведенні діагностики вихованості, встановлюючи таким чином зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими результатами.	ПРН 6
Знати специфіку виховного процесу як педагогічного явища, його закономірності та особливості організації в поліетнічному регіоні, спрямовуючи виховну роботу на формування у дітей гуманістичних світоглядних позицій.	ПРН 11
Уміти аналізувати педагогічні явища та процеси, пояснювати їх сутність, закономірні зв'язки, аргументуючи власну точку зору з позиції науки; складати, розробляти, презентувати міні-проекти, конспекти занять з виховної роботи.	ПРН 12
Уміти обирати методи, прийоми та засоби педагогічного впливу, прогнозувати результати цих впливів, планувати роботу, спрямовуючи її на особистісне зростання кожної дитини, реалізуючи особистісно орієнтований та диференційований підхід до вихованців, взаємодіючи таким чином також із проблемними дітьми та із внутрішньо-переміщеними.	ПРН 24

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання з дисципліни: іспит, тести, доповіді-повідомлення, презентація результатів виконання дослідницьких завдань.

Аудиторна, самостійна та індивідуальна робота здобувача забезпечується всіма навчально-методичними засобами, необхідними для вивчення навчальної дисципліни чи окремої теми: підручниками, навчальними та навчально-методичними посібниками, конспектами лекцій, науковою літературою та періодичними виданнями, дистанційною організацією навчання в системі Moodle, методичними рекомендаціями для самостійної роботи; тестовими завданнями для контролю та самоконтролю знань, умінь і навичок.

Самостійна робота також містить: опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу; вивчення окремих тем питань, що передбачені для самостійного опрацювання; поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; підготовка до практичних занять; систематизацію вивченого матеріалу перед підсумковим контролем; розроблення схем, таблиць, діаграм, мультимедійних презентацій тощо.

До індивідуальної роботи у процесі вивчення навчальної дисципліни відносяться творчі й індивідуальні навчально-дослідні завдання, зокрема: підготовка реферативних матеріалів на актуальні теми професійно орієнтованої проблематики та його презентація; пошук в комп'ютерних мережах додаткового навчального матеріалу до запропонованих викладачем тем; аналіз підручників; збір інформації та ознайомлення із зарубіжним досвідом, що стосується певної навчальної проблеми тощо.

У процесі вивчення навчальної дисципліни використовуються різноманітні методи та форми навчання: лекція, практичне заняття, самостійна робота, консультація, бесіда, інструктаж, спостереження, презентація, вправи, тестування, репродуктивний, проблемний, частково-пошуковий методи, ділові та рольові ігри, дискусії і створення ситуації емоційно-моральних переживань, створення ситуації пізнавальної новизни та зацікавленості.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: індивідуальне опитування здобувачів вищої освіти на практичних заняттях, письмовий контроль, виконання практичних завдань, самостійна робота, доповідь, мультимедійна презентація.

Форма модульного контролю: усна або тестова (письмова або за допомогою комп'ютерних програм).

Форма підсумкового семестрового контролю: іспит.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	50	100
8	8	9	9	8	8		

T1, T2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота							Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	50	100
7	8	7	7	7	7	7		

T1, T2 ... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	6	30	7	30
Виконання індивідуальних завдань	2	10	2	10
Навчання на онлайн-платформах з поданням сертифікату про результати навчання*	1	10	1	10
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом	10	100	11	100

*Здобувачі освіти можуть отримати бали за вивчення окремих питань змісту дисципліни через навчання на масових відкритих онлайн-курсах в Україні за умови наявності відповідного сертифікату (Prometheus, EdEra, Дія. Цифрова освіта, ПППО, Всеосвіта та ін.). Наприклад, платформа Prometheus – онлайн-курси «Травмообізнані: практики для вихователів і вчителів» (<https://prometheus.org.ua/prometheus-free/trauma-aware-practices-for-teachers/>); «Травмообізнані: вплив травми на розвиток дітей раннього віку» (<https://prometheus.org.ua/prometheus-free/trauma-informed-early-child-development/>); «Підвищення кваліфікації педагогічних працівників: нові вимоги і можливості» (<https://prometheus.org.ua/prometheus-free/pidvishhennya-kvalifikacii-pedagogiv/>); платформа Ceinternational1892 – онлайн-курс «Благополуччя та Захист Дітей» (<https://learning.ceinternational1892.org/explore/blagopoluchchya-ta-zahist-ditey/>); платформа EdEra – онлайн-курси «Створюємо простір дитинства разом» (<https://study.ed->

[era.com/courses/course/4088](https://study.ed-era.com/courses/course/4088)), «Дивись, слухай, спрямовуй» (<https://study.ed-era.com/courses/course/4282>), «Родина для дитини: виховання дітей, які залишилися без турботи батьків» (<https://study.ed-era.com/uk/courses/course/5275>); Платформа розвитку дошкільнят «НУМО» (<https://numo.mon.gov.ua/>).

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

До письмової контрольної роботи допускаються всі студенти, незалежно від кількості балів, отриманих на практичних заняттях і презентації індивідуальних завдань. Після виконання програми змістового модуля у визначений деканатом термін здійснюється поточний модульний контроль, який оцінюється від 1 до 50 балів. Якщо з об'єктивних причин студент не пройшов модульний контроль у визначений термін, то він має право з дозволу деканату пройти його протягом двох тижнів після виникнення заборгованості.

Модульна контрольна робота складається з 50 тестових завдань у Google-формі, кожне завдання оцінюється в один бал.

40-50 балів – здобувач виконав завдання запропонованого йому варіанта в повному обсязі і виявив при цьому:

- глибокі та повні знання матеріалу дисципліни;
- вільне володіння науковою термінологією;
- творчу самостійність;
- високу культуру оформлення знань та відповідний рівень умінь і навичок.

30-39 балів – здобувач виконав завдання запропонованого йому варіанта в повному обсязі, вичерпно реалізував усі питання, виявив творчу самостійність, добре орієнтується в сучасних проблемах основ педагогіки, продемонстрував високу культуру оформлення знань, належний рівень умінь та навичок, але в роботі наявні окремі несуттєві помилки. Ставиться за виконання 75 % усіх завдань.

20-29 балів – здобувач виявив задовільні знання матеріалу, але допустив при цьому окремі грубі фактичні помилки та неточності, а культура оформлення знань та рівень його умінь і навичок ще недостатні. Правильно виконано більше 50% запропонованих завдань

10-19 балів (оцінка «незадовільно») – здобувач не виявив достатніх фахових знань з предмета, не досяг реалізації завдання через загальну слабку орієнтацію в програмовому матеріалі, а культура його мовлення й оформлення знань незадовільні. Завдань виконано менше від 50 %.

За роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, а також за самостійну роботу кількість балів залежить від дотримання наступних вимог: повний обсяг виконання навчальних завдань, своєчасність; якість виконання навчальних завдань; самостійність виконання; творчий підхід у виконанні завдань та ініціативність у навчальній діяльності.

1-9 балів – не в змозі викласти зміст питань, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, вирішує завдання, які потребують однослівної відповіді.

0 балів – здобувач не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Підсумковим семестровим контролем з дисципліни «Теорія виховання» є іспит, який проводиться в усній формі.

Відповідно до «Положення про порядок та методику проведення семестрових (курсівих) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті» (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання студентів оцінюється як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує здобувач, який:

- всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;

- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку «добре» (82-89 балів, В) – заслуговує здобувач, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) заслуговує здобувач, який:

- в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує здобувач, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує здобувач, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється здобувачу, який:

- виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінка «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється здобувачу, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;
- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;
- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	
82-89	B	добре	

74-81	C	задовільно	Зараховано
64-73	D		
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Академічна доброчесність: політика щодо академічної доброчесності учасників освітнього процесу формується на основі дотримання принципів академічної доброчесності з урахуванням норм «Положення про академічну доброчесність в ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (затверджене вченою радою університету від 23.02.2017 р., протокол № 3).

Правила перезарахування кредитів у випадку мобільності: політика щодо перезарахування кредитів ЄКТС у випадку мобільності формується з урахуванням норм «Положення про порядок визнання (перезарахування) кредитів ЄКТС для учасників програм академічної мобільності у Державному вищому навчальному закладі «Ужгородський національний університет» (затверджене вченою радою університету від 30.05.2019 р., протокол № 6).

Правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті: політика щодо визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, формується з урахуванням норм «Положення про порядок визнання в Державному вищому навчальному закладі «Ужгородський національний університет» результатів навчання, здобутих протягом неформальної та/або інформальної освіти (затверджене вченою радою університету від 18.12.2023 р., протокол № 11).

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи процесу виховання

Тема 1. Теоретико-методологічні засади виховного процесу

Сутність процесу виховання. Структура процесу виховання. Рушійні сили виховання. Внутрішні суперечності процесу виховання. Зовнішні суперечності. Складові виховного процесу. Актуальні проблеми процесу виховання. Самовиховання: сутність, методи і прийоми. Концепція особистісно-орієнтованого виховання. Перевиховання: суть, функції, етапи, прийоми.

Тема 2. Основні закономірності та принципи виховання

Закономірності виховання: органічний зв'язок виховання із суспільними потребами та умовами, взаємодія у виховному процесі всієї сукупності різноманітних чинників; опора в виховному процесі на позитивні якості дитини, стимуляцію активності особистості, позитивні емоції від досягнутих успіхів; результати виховання залежать від виховного впливу на внутрішній світ дитини, її духовну, емоційну сфери; діяльність і спілкування як визначальні чинники. Принципи виховання: цілеспрямованість, поєднання педагогічного керівництва з ініціативою і самодіяльністю дітей, повага до особистості дитини, поєднана з розумною вимогливістю до неї та інші.

Тема 3. Українська національна система виховання.

Українська національна система виховання, її сутність та особливості, зародження, становлення та розвиток. Концепція національно-патріотичного виховання Софії Русової.

Основні компоненти духовного світу особистості. Складові української народної педагогіки. Національно-патріотичне виховання дітей раннього і дошкільного віку (любов до Батьківщини, рідної мови, рідного міста; інтерес і повага до державних символів України, національних традицій, звичаїв, свят, обрядів). Нормативно-правові засади національного виховання в умовах сьогодення («Державна національна програма «Освіта» («Україна ХХІ століття»); «Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України до 2025 року»). Цінності вільного демократичного суспільства, стратегія сталого розвитку України.

Тема 4. Зміст процесу виховання. Основні напрями виховання.

Фізичне виховання. Розумове виховання. Естетичне виховання. Моральне виховання. Трудове виховання. Правове виховання. Громадянське виховання. Екологічне виховання. Економічне виховання. Статеве виховання. Полікультурне виховання.

Тема 5. Методи і прийоми виховання

Поняття методи виховання. Підходи до класифікації методів виховання. Структура методів виховання. Методи формування свідомості особистості. Методи організації діяльності, спілкування, формування позитивного досвіду суспільної поведінки. Методи стимулювання діяльності і поведінки особистості. Методи контролю, самоконтролю та самооцінки у вихованні. Інтерактивні методи виховання. Прийоми педагогічного впливу. Вимоги до використання методів виховання в освітньому процесі закладу дошкільної освіти. Вибір методів виховання. Засоби виховання.

Тема 6. Форми організації виховного процесу.

Загальна характеристика форм виховання та їх класифікація. Основні дії педагога-вихователя при організації виховного процесу. Вибір форм виховання. Виховання особистості в колективі. Динаміка й етапи розвитку колективу. Органи колективу, їх функції, умови ефективної діяльності. Колективне планування виховної роботи. Виховання представників усіх національностей на засадах демократичності та гуманізму. Формування позитивного досвіду міжкультурної взаємодії. Міжкультурна толерантність.

Змістовий модуль 2. Зміст і методи виховання дітей дошкільного віку

Тема 7. Сучасна система дошкільної освіти.

Дошкільні заклади в системі національної освіти. Типи дошкільних закладів та їх функції. Програми виховання і навчання дітей раннього і дошкільного віку. Гранично допустиме навчальне навантаження. Розклад занять. Підготовка педагогічних кадрів для системи дошкільної освіти. Дошкільна освіта за кордоном.

Тема 8. Мета і завдання виховання дітей дошкільного віку.

Ідеал виховання. Мета виховання. Мета виховання на різних етапах історичного розвитку. Виховний ідеал Г. Ващенко. «Вільне виховання» в педагогічній системі М. Монтесорі. Гуманістична педагогіка В. Сухомлинського. Ідеї гуманізму в дошкільному вихованні. Завдання виховання дітей дошкільного віку. Державна національна програма «Освіта. Україна ХХІ століття», Закони України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Конвенція ООН про права дитини».

Тема 9. Виховання та розвиток особистості дошкільника.

Особистість дитини як суб'єкт і об'єкт виховання. Виховання і розвиток. Роль дорослого в розвитку дитини. Вікова періодизація дитинства. Вікові та індивідуальні особливості дітей. Вплив спадковості, середовища і виховання на формування особистості дошкільника. Обдаровані діти. Діти з проблемами розвитку. Виховання дітей раннього і дошкільного віку з особливими освітніми потребами. Виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Особливості виховання дітей раннього і дошкільного віку в умовах військового стану.

Тема 10. Основні напрями виховання дітей раннього і дошкільного віку.

Фізичний розвиток і фізичне виховання дітей дошкільного віку. Розумовий розвиток і розумове виховання дітей дошкільного віку. Сенсорне виховання дітей як основа розумового розвитку. Методика сенсорного виховання дітей в різних вікових групах. Моральний розвиток і моральне виховання дітей дошкільного віку. Завдання трудового виховання. Естетичний розвиток і естетичне виховання.

Тема 11. Виховання дітей у грі.

Теорія гри. Іграшка. Класифікація ігор. Творчі ігри. Основні види творчих ігор. Виховне значення творчої гри. Дидактичні ігри. Значення дидактичної гри та її визначальні функції. Основні види дидактичних ігор. Структура дидактичної гри. Виховне значення дидактичної гри.

Тема 12. Взаємодія ЗДО з сім'єю та іншими соціальними інститутами у вихованні дітей.

Виховна функція сім'ї. Сім'я як соціально-педагогічне середовище. Особливості сімейного виховання дошкільників. Сучасні проблеми родинного виховання дітей дошкільного віку. Батьківський авторитет. Педагогічна культура батьків. Співпраця ЗДО із сім'єю та родиною. Форми роботи ЗДО з сім'єю. Особливості роботи з проблемними сім'ями. Взаємодія ЗДО з іншими соціальними інститутами у вихованні дітей.

Тема 13. Дитячий садок і школа.

Наступність, спадкоємність, перспективність у системі безперервної освіти. Готовність дітей до школи. Умови підготовки дітей до школи в сім'ї та у дошкільному закладі. Досвід В. Сухомлинського з підготовки дітей до школи. Спільна робота ЗДО і школи. Особливості навчально-виховної роботи у старшій групі. Адаптація дитини до шкільного життя.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин 120					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
3-й семестр						
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи процесу виховання						
Тема 1. Теоретико-методологічні засади виховного процесу	8	2	2			5
Тема 2. Основні закономірності та принципи виховання	9	2	2			5
Тема 3. Українська національна система виховання.	9	2	2			5
Тема 4. Зміст процесу виховання. Основні напрями виховання	9	2	2			5
Тема 5. Методи і прийоми виховання	9	2	2			5
Тема 6. Форми організації виховного процесу.	9	2	2			5
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль	54	12	12			30
Змістовий модуль 2. Зміст і методи виховання дітей дошкільного віку						

Тема 7. Сучасна система дошкільної освіти	8	2	2		4
Тема 8. Мета і завдання виховання дітей дошкільного віку	8	2	2		4
Тема 9. Виховання та розвиток особистості дошкільника	13	4	4		5
Тема 10. Основні напрями виховання дітей раннього і дошкільного віку.	13	4	4		5
Тема 11. Виховання дітей у грі.	8	2	2		4
Тема 12. Взаємодія ЗДО з сім'єю та іншими соціальними інститутами у вихованні дітей.	8	2	2		4
Тема 13. Дитячий садок і школа	8	2	2		4
Модульна контрольна робота					
Разом за модуль	66	18	18		30
Разом за семестр	120	30	30		60

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин 120					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
4-й семестр						
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи процесу виховання						
Тема 1. Теоретико-методологічні засади виховного процесу	8,5	1	0,5			7
Тема 2. Основні закономірності та принципи виховання	9	0,5	0,5			8
Тема 3. Українська національна система виховання.	9	0,5	0,5			8
Тема 4. Зміст процесу виховання. Основні напрями виховання	9,5	1	0,5			8
Тема 5. Методи і прийоми виховання	9,5	1	0,5			8
Тема 6. Форми організації виховного процесу.	9,5	1	0,5			8
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль	55	5	3			47
Змістовий модуль 2. Зміст і методи виховання дітей дошкільного віку						
Тема 7. Сучасна система дошкільної освіти	8	0,5	0,5			7
Тема 8. Мета і завдання виховання дітей дошкільного віку	9	0,5	0,5			8
Тема 9. Виховання та розвиток особистості дошкільника	10	1	1			8
Тема 10. Основні напрями виховання дітей раннього і дошкільного віку.	10	1	1			8
Тема 11. Виховання дітей у грі.	10	1	1			8
Тема 12. Взаємодія ЗДО з сім'єю та іншими соціальними інститутами у вихованні дітей.	9	0,5	0,5			8
Тема 13. Дитячий садок і школа	9	0,5	0,5			8
Модульна контрольна робота						

Разом за модуль			5		55
Разом за семестр	120	10	8		102

6.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Теоретико-методологічні засади виховного процесу	2	0,5
2	Основні закономірності та принципи виховання	2	0,5
3	Українська національна система виховання.	2	0,5
4	Зміст процесу виховання. Основні напрями виховання	2	0,5
5	Методи і прийоми виховання	2	0,5
6	Форми організації виховного процесу.	2	0,5
7	Сучасна система дошкільної освіти	2	0,5
8	Мета і завдання виховання дітей дошкільного віку	2	0,5
9	Виховання та розвиток особистості дошкільника	4	1
10	Основні напрями виховання дітей раннього і дошкільного віку.	4	1
11	Виховання дітей у грі.	2	1
12	Взаємодія ЗДО з сім'єю та іншими соціальними інститутами у вихованні дітей.	2	0,5
13	Дитячий садок і школа	2	0,5
Разом:		30	8

6.4. Самостійна робота

Самостійна робота здобувача вищої освіти передбачає опрацювання навчального матеріалу лекційних занять, підготовку до практичних (семінарських) занять, а також самостійне опрацювання додаткового навчального матеріалу до окремих модулів або тем у вільний від аудиторних занять час, виконання домашнього завдання за темами:

№, з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Проаналізуйте нормативно-правові засади реалізації процесу виховання в Україні та зробіть бібліографічний огляд документів, виокремивши основні положення їх змісту.	4	7
2	На основі вивчення педагогічної літератури простежте, як змінювались ідеал та мета виховання упродовж історичного розвитку людства.	4	7
3	Доберіть для дітей дошкільного віку 2, 3 ігри економічного спрямування, обґрунтуйте їх доцільність та продемонструйте можливості використання на практичних заняттях.	4	8
4	Враховуючи рекомендації однієї з чинних програм виховання та навчання дітей дошкільного віку, розкрийте послідовність формування культурно-гігієнічних навичок у дітей різних вікових груп.	4	7
5	Проаналізуйте психолого-педагогічну та методичну літературу з метою осмислення різних підходів до проблеми реалізації фізичного виховання дітей дошкільного віку та складіть анотацію одного з використаних джерел.	4	7
6	На прикладі реалізації одного із завдань розумового	5	7

	виховання дітей дошкільного віку простежите, як поступово ускладнюється програмовий матеріал (чинна програма за вибором).		
7	Проаналізуйте психолого-педагогічну та методичну літературу з метою осмислення проблеми реалізації завдань морально-етичного виховання дітей дошкільного віку та складіть анотацію до одного з використаних джерел.	4	7
8	Підготуйте план-конспект екскурсії на виробництво для дітей дошкільного віку з метою ознайомлення їх із працею дорослих.	5	8
9	Проаналізуйте психолого-педагогічну та методичну літературу з метою осмислення проблеми реалізації завдань екологічного виховання дітей дошкільного віку. Коротко сформулюйте основні правила, яких потрібно дотримуватись дорослим і дошкільникам, перебуваючи у природньому середовищі.	4	7
10	Підготуйте дидактичний матеріал для ознайомлення дітей дошкільного віку із їх правами.	4	8
11	Проаналізуйте психолого-педагогічну та методичну літературу з метою осмислення проблеми реалізації полікультурного виховання дітей дошкільного віку. Складіть рекомендації щодо толерантної поведінки дітей та дорослих у взаємодії з представниками інших національностей у освітньому закладі та за його межами.	5	7
12	Проаналізуйте нормативні документи, у яких визначено права й обов'язки дитини, зробіть їх бібліографічний огляд.	4	7
13	Проаналізуйте особливості дошкільного виховання у одній із зарубіжних країн (за власним вибором). Алгоритм представлення зарубіжної системи дошкільної освіти: система освіти, дошкільна освіта країни (нормативне забезпечення, принципи, мета, завдання), типи та види закладів дошкільної освіти, програми навчання та виховання, співпраця ЗДО і сім'ї, цікаві факти про дошкільну освіту	5	7
14	Складіть 10 тестових завдань для узагальнення та закріплення знань про зарубіжну систему дошкільної освіти	4	8
Разом:		60	102

6.5. Індивідуальні завдання

До індивідуальної роботи у процесі вивчення навчальної дисципліни відносяться творчі й індивідуальні навчально-дослідні завдання, зокрема: дослідження практичних ситуацій; підготовка реферативних матеріалів на актуальні теми з елементами наукового дослідження та його презентація; презентація власних досліджень, підготовка до олімпіад, конференцій; написання есе; виконання вправ різного рівня складності, складання і розв'язування задач, тестових завдань; розробка моделей, явищ і процесів; анотація опрацьованої додаткової літератури (відеофільмів, переглянутих у відео-лабораторіях); розробка сценаріїв виховних справ; анотація прочитаної літератури з елементами науково-дослідної роботи; пошук в комп'ютерних мережах додаткового навчального матеріалу до запропонованих викладачем тем; аналіз підручників; збір інформації та ознайомлення із зарубіжним досвідом, що стосується певної навчальної проблеми тощо.

Творчі завдання (max. – 5 балів)

1. Підготуйте дидактичний матеріал з метою ознайомлення дітей дошкільного віку з їх правами на основі Конвенції ООН «Про права дитини».
2. Доберіть наочний матеріал для ознайомлення дітей раннього і дошкільного віку з національними символами України. (Матеріал має бути доступним для сприймання певної вікової категорії дітей та стимулювати їх пізнавальні інтереси. Підібраний наочний матеріал представити для обговорення на практичному занятті).
3. Підготуйте дидактичний матеріал для ознайомлення дітей раннього і дошкільного віку із історією, культурою та природою рідного краю і держави. (Матеріал має відповідати певній віковій категорії дітей, а також містити цікаві факти, приклади, унаочнення. Підібраний наочний матеріал представити для обговорення на практичному занятті).
4. З метою реалізації завдань естетичного виховання доберіть творчі ігри (не менше 3-х) для дітей (вікова категорія – за вибором здобувача). Підготуйтеся до проведення підібраних ігор та обговоріть представлений матеріал на практичному занятті.
5. Доберіть дидактичні ігри (не менше 3-х) для дітей старшого дошкільного віку з логіко-математичного розвитку. Підготуйтеся до їх проведення та обґрунтуйте доцільність їх використання у освітньому процесі ЗДО.
6. Створіть власний художній твір будь-якого жанру (казку, оповідання, розповідь, вірш, байку і т.д.), основою якого є дидактично-виховна ідейна спрямованість.
7. Складіть тематичний план виховних заходів на I квартал (осінні місяці) для дітей раннього віку.
8. Складіть тематичний план виховних заходів на I квартал (осінні місяці) для дітей молодшого дошкільного віку.
9. Складіть тематичний план виховних заходів на I квартал (осінні місяці) для дітей середнього дошкільного віку.
10. Складіть тематичний план виховних заходів на I квартал (осінні місяці) для дітей старшого дошкільного віку.
11. Підготуйте наочний матеріал для ознайомлення дітей раннього дошкільного віку з іграшкою, національною іграшкою. (Матеріал має відповідати певній віковій категорії дітей, а також містити цікаві факти виникнення. Підібраний наочний матеріал представити для обговорення на практичному занятті).
12. Розробіть план-конспект виховного заняття «Свято осені» (вікова категорія дітей – за вибором здобувача).
13. Розробіть план-конспект виховного заняття «Чарівна осінь» (вікова категорія дітей – за вибором здобувача).
14. Розробіть план-конспект виховного заняття «Осінні пригоди» (вікова категорія дітей – за вибором здобувача).
15. Розробіть план-конспект виховного заняття «Городні пригоди» (вікова категорія дітей – за вибором здобувача).
16. Розробіть план-конспект виховного заняття «Ходить гарбуз по городу та шукає свого роду» (вікова категорія дітей – за вибором здобувача).
17. Доберіть дидактичний матеріал для реалізації завдань фізичного виховання дітей раннього і дошкільного віку. (Матеріал має відповідати певній віковій категорії дітей, його презентувати та представити для обговорення на практичному занятті).
18. Підготуйте дидактичний матеріал з метою екологічного виховання дітей раннього і дошкільного віку. (Матеріал має відповідати певній віковій категорії дітей, а також містити цікаві факти та унаочнення. Підібраний наочний матеріал представити для обговорення).
19. Доберіть дидактичний матеріал для реалізації завдань статевого виховання дітей раннього і дошкільного віку. (Матеріал має відповідати певній віковій категорії дітей, а також містити цікаві пізнавальні факти. Підібраний наочний матеріал представити для обговорення).
20. Доберіть дидактичний матеріал для формування у дітей раннього і дошкільного віку морально-етичних якостей. (Матеріал має відповідати певній віковій категорії дітей, а також містити цікаві факти, унаочнення. Підібраний дидактичний матеріал представити для

обговорення на практичному занятті).

21. Підготуйте дидактичний матеріал для реалізації завдань трудового виховання дітей раннього і дошкільного віку. (Матеріал має відповідати певній віковій категорії дітей, а також містити цікаві факти, приклади, унаочнення тощо). Підібраний наочний матеріал представити для обговорення на практичних заняттях.

22. На основі опрацювання наукової та навчальної педагогічної літератури ознайомтеся із багатогранністю поняття виховання. Синтезуючи наведені визначення, встановіть та обґрунтуйте суть процесу виховання.

23. Проілюструйте принципи виховання фактами творчої діяльності відомих учених-педагогів – К. Ушинського, О. Духновича, Ф. Фребеля, М. Монтессорі, С. Русової, А. Волошина, В. Сухомлинського, А. Макаренка та ін. (за власним вибором).

24. Користуючись науково-педагогічною літературою, письмово обґрунтуйте необхідність реалізації діяльнісного та комплексного підходів у вихованні дітей дошкільного віку.

25. Наведіть приклади з художньої літератури, що розкривають особливості впливу колективу на формування моральних якостей особистості.

26. Визначте умови, що сприяють формуванню та розвитку комунікативної активності дітей дошкільного віку.

27. На основі праці В.О. Сухомлинського «Серце віддаю дітям» визначте напрямки діяльності вихователя-педагога з формування розумової культури дітей.

28. Ознайомтеся із досвідом В.О. Сухомлинського щодо реалізації завдань морального виховання дітей.

29. На основі аналізу педагогічних праць та художніх творів В.О. Сухомлинського визначте важливість екологічного виховання дошкільників. Обґрунтуйте відповідь.

30. Ознайомтеся із творами В.О. Сухомлинського та виберіть 5-6 цікавих, на вашу думку, суджень про важливість естетичного виховання дітей та засоби його реалізації.

31. На основі опрацювання науково-педагогічних джерел та опираючись на власний досвід, обґрунтуйте доцільність виховання дітей раннього і дошкільного віку засобами різних видів ігор.

32. Доберіть вправи для стимулювання потреб активного спілкування дітей раннього віку з однолітками. Підібраний матеріал презентувати та представити для обговорення на практичному занятті.

Теми рефератів (презентацій) (маж. – 5 балів.)

1. Основні цінності сучасного виховання.
2. Процес виховання, його специфіка, структурні елементи, рушійні сили.
3. Українська виховна система в контексті світових культурних процесів.
4. Зарубіжна педагогіка про мету виховання.
5. Інтеграція всіх напрямків виховної роботи як умова формування творчої особистості громадянина України.
6. Ідеї народності у працях К.Д. Ушинського, Б. Грінченка.
7. Сучасне тлумачення принципу народності та його реалізація в роботі передових учителів України.
8. В.О. Сухомлинський про відповідність виховання віковим та індивідуальним особливостям дитини.
9. Гуманна особистість і шляхи її виховання.
10. Використання методів виховання в умовах створення атмосфери колективної співтворчості дошкільників.
11. Умови оптимального вибору і ефективного застосування методів виховання.
12. Вітчизняні та зарубіжні психологи, психотерапевти про використання методів заохочення та покарання.
13. Покарання і заходи впливу (за працями А.С. Макаренка).
14. Дисципліна, режим, покарання і заохочення (за працями А.С. Макаренка).
15. Особливості вимог і контролю в роботі з хлопцями та дівчатами.

16. Самовиховання: історія, теорія, методика.
17. Самовиховання: суть, умови, етапи, прийоми.
18. Перевиховання: історія, теорія, методика.
19. Перевиховання, його функції, етапи і принципи.
20. Основні форми організації виховання.
21. Формування наукового світогляду дошкільників.
22. Моральне виховання як основа вихованості дитини.
23. Морально-етичне виховання дошкільників засобами фольклору.
24. Виховання моральних цінностей дошкільників.
25. Роль вчинку та позитивного прикладу в морально-етичному вихованні дошкільників.
26. Виховання дисциплінованості та відповідальності дітей дошкільного віку.
27. Роль, форми та методи екологічного виховання у формуванні світоглядних позицій дошкільників.
28. Формування екологічної культури дошкільників.
29. Зміст, шляхи, форми та засоби естетичного виховання.
30. Виховання естетичної культури дітей раннього і дошкільного віку.
31. Естетичне виховання дошкільників на засадах української етнопедагогіки.
32. Трудове виховання у контексті ідей А. Макаренка.
33. Стимулювання трудової активності дошкільників.
34. Трудове виховання дошкільників засобами національної педагогіки.
35. Формування в дошкільників трудової культури засобами народознавства.
36. Зміст та завдання фізичного виховання дошкільників.
37. Сучасні підходи до організації фізкультурно-оздоровчої роботи з дошкільниками.
38. Правове виховання дошкільників як один з шляхів формування патріота – громадянина.
39. Формування правової культури дошкільників.
40. Особливості діагностики та вимірювання рівня вихованості дошкільників.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Програмне забезпечення: інформаційні технології та засоби електронного навчання: Microsoft Office; Microsoft Excel; система електронного навчання УжНУ Moodle; електронна пошта на базі глобальних інформаційно-комунікаційних порталів, внутрішня корпоративна електронна пошта УжНУ; особистий кабінет викладача на основі відкритих медіа ресурсів корпорації Google (Google Meet, GoogleClassroom тощо); сайти ЗВО; офіційний сайт МОН України <http://www.mon.gov.ua> тощо.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Актуальні проблеми дошкільної освіти : колективна монографія / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; С. Семчук, С. Попиченко [та інші]; за заг. ред. В. М. Кушнір. Умань : Візаві, 2021. 252 с.
2. Виховання дітей раннього віку в закладах дошкільної освіти різних типів: монографія / С. А. Васильєва, Н. В. Гавриш, В. В. Рагозіна. за наук. ред. Н. В. Гавриш. Кропивницький : ІМЕКС-ЛТД, 2021. 226 с.
3. Дитина. Освітня програма для дітей від двох до семи років. наук. керів. В.О. Огнев'юк ; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч та ін. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 304 с.
4. Дуткевич Т. В. Дошкільна психологія: навч. посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 392 с.
5. Калуська Л. В. Комплексна програма розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного віку «Соняшник». Вид. 3-тє, доп. Тернопіль : Мандрівенць, 2023. 210 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/programi/2023/15.03.2023/Kompl.prohrama.rozvytku.ditey.doshk.viku.2023-SONYASHNYK.15.03.2023.pdf>.

6. Ковальчук В. Теорія і практика виховання. Методичні рекомендації до семінарських занять /для студентів спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія). Житомир: Вид-во ЖДУ, 2023. 50 с. URL: http://eprints.zu.edu.ua/36144/1/Ковальчук_Метод_матеріали%20з%20ТіПВих_2023.pdf.
7. Педагогіка українського дошкілля: Ч. 2. / Лисенко Н.В., Кирста Н.Р. К. : Видав. Дім «Слово», 2019. 360 с.
8. Педагогіка українського дошкілля: Ч. 3. / Лисенко Н.В., Кирста Н.Р., Лазарович Н.Б. К. : Видав. Дім «Слово», 2019. 376 с.
9. Пихтіна Н. Педагогіка гри: лекції. К. : КНТ, 2023. 260 с.
10. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка : підручник 4-те видання, перероблене. К. : ВЦ «Академія», 2018. 408 с.

Нормативно-правова база

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти): нова редакція. URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf.
2. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
3. Закон України «Про дошкільну освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>.
4. Закон України «Про охорону дитинства». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>.
5. Конвенція ООН про права дитини. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text.
6. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України до 2025 року». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text>.
7. Наказ МОН України «Про затвердження гранично допустимого навчального навантаження на дитину у дошкільних навчальних закладах різних типів та форми власності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0520-15#Text>.
8. Наказ МОН України «Про затвердження Санітарного регламенту для дошкільних навчальних закладів». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0563-16#Text>.
9. Постанова КМ України «Про затвердження норм та Порядку організації харчування у закладах освіти та дитячих закладах оздоровлення та відпочинку». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/305-2021-%D0%BF#Text>.
10. Постанова КМ України «Про Національну програму виховання дітей та учнівської молоді в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v6-98601-04#Text>.
11. Постанова КМУ «Про державну національну програму «Освіта» («Україна XXI століття»). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF#Text>.

Допоміжна література

1. Актуальні проблеми дошкільної освіти: теорія і практика. / під ред. С.О. Нікітчиної. Київ : Видавничий дім «Слово», 2014, 368с.
2. Беленька Г. В. Формуємо комунікативні навички в праці. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2015. № 3. С. 42-49.
3. Беленька Г. Як ставляться діти до наших професій. *Дошкільне виховання*. 2010. № 6. С. 24-26.
4. Ващенко Г. Виховний ідеал. Полтава, 1994.191 с.
5. Гавриш Н., Брежнева О., Кіндрат І., Рейпольська О. Розумне виховання сучасних дошкільнят. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2015. 176 с.
6. Гра дошкільника: теорія і практика. Дайджест 5 / Упор. Г.І. Григоренко. Запоріжжя ТОВ «ЛПС», 2007. 196 с.
7. Дичківська І.М., Поніманська Т.І. М. Монтессорі: теорія і технологія. К.: Видавничий Дім «Слово», 2009. 304 с., іл.
8. Долинна О. Праця як засіб формування предметно-практичної компетенції дітей. *Дошкільне виховання*. 2012. № 9. С. 22-27.

9. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія: навч. посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 424 с.
10. Задорожна Г. Правове виховання особистості дитини: поняття, сутність, особливості. Педагогічний часопис Волині. 2017. № 4 (7). С. 12-17.
11. Каньоса Н.Г. Теорія та методика співпраці дитячих навчальних закладів з родинами : навч.-метод. посібник. Кам'янець-Подільський : Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2015. 116 с.
12. Кладієва Е.А., Михайліченко Т.П., Сазонова А.В. Формування первинного економічного досвіду старших дошкільників: навчально-методичний посібник. Донецьк, 2008. 200 с.
13. Козубовська І.В., Попадич О.О. Соціально-правовий захист дітей, позбавлених батьківського піклування : зарубіжний досвід. Методичні рекомендації для студентів дошкільної і початкової освіти. Навчально-методичне видання. Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», вид-во «Говерла», 2021. 27 с.
14. Комісарик М. Теорія та методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: підручник, 2013. 484 с.
15. Кудикіна Н.В. Теорія ігрової діяльності: монографія К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. 236 с.
16. Левчук О. В. Формування економічної свідомості дітей дошкільного віку. Костопіль, 2019. с.92.
17. Лохвицька Л. В. Дошкільна освіта: історія і сьогодення: довідник. Тернопіль : Мандрівець, 2011. 208 с.
18. Маценко Л.М. Теорія і методика виховання : навчальний посібник. Вид. 3-тє, доп., перероб. К. : ЦП «Компринт», 2019. 319 с.
19. Машовець М.А. Дитяча праця в сім'ї: за чи проти. Вихователь-методист дошкільного закладу. 2015.№ 3. С. 50-55.
20. Ніколаєнко В.М. Правове виховання в ДНЗ. 3-6 роки. Харків : Вид. група «Онова», 2010. 206 с.
21. Олійник М.І., Журат Ю.В., Фесун Г.С. Розвиток та діагностика пізнавальних процесів дошкільника: навчально-методичний посібник. Чернівці : Родовід, 2019. 176с.
22. Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку / 2-ге вид., зі зм. та доп. / авт.-упор. А. П. Бурова. Тернопіль : Мандрівець, 2013. 296 с.
23. Павелків Р. В. Гра як провідна діяльність дітей дошкільного віку / Дитяча психологія : навч. посіб. / Р. В. Павелків, О. П. Цигипало. Київ: Академвидав, 2017. 373 с.
24. Піроженко Т.О., Карабаєва І.І., Ладивір С.О. Прийняття дитиною цінностей. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2018. 240 с.
25. Попадич О., Козубовська І., Сойма Н. Організація соціально-педагогічної роботи з дезадаптованими дітьми: зарубіжний досвід (методичні рекомендації). Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2022. 31 с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/39061> .
26. Русова С. З маловідомого і невідомого. Ч. 1: «Несторка української педагогічної літератури...» / упоряд. О. Джус, З. Нагачевська; автор вступ. статті З. Нагачевська. Івано Франківськ: Гостинець, 2006. С.135-154.
27. Русова Софія. З маловідомого і невідомого. Ч. 2: «Сеньйорка українського жіноцтва...» / упоряд. З. Нагачевська, О. Джус; автор вступ. статті й дод. З. Нагачевська. Івано Франківськ: Гостинець, 2007. 364 с.
28. Смольникова Г.В. Розвиваємо у малят сенсорику та дрібну моторику. *Дошкільне виховання*. 2010. № 7. С. 20-22.
29. Степанова Т. М. Трансформації змісту перед шкільної освіти в історії розвитку вітчизняної дошкільної педагогіки (кінець XIX - XX століття). Монографія. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2011. 424 с.
30. Танько Т. П., Чернявська М. В. Естетичне виховання дітей у дошкільних закладах освіти України (друга половина XX століття): навч. посіб. Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2017. 204 с.
31. Теорія виховання: навчально-методичний посібник / О.І. Башкір; за заг. Ред. С.Т. Золотухіної. Харків : ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2016. 96 с.
32. Улюкаєва І.Г. Історія суспільного дошкільного виховання в Україні: навч. посібник. 2-е

вид., доп. Донецьк: ТОВ «Юговосток, Лтд», 2008. 231 с.

33. Федорова М.А. Теорія та методика ігрової діяльності дітей дошкільного віку: навч. посібник. Житомир : ФОП Левковець, 2018. 149 с.

34. Фізичний розвиток дітей в умовах дошкільного навчального закладу: методичні рекомендації Міністерства освіти і науки України (Додаток до листа від 16. 08. 2010 № 1 / 9 - 563). Дошкільне виховання. 2010. № 9. С. 9.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Весела абетка. URL: <http://abetka.ukrlife.org/mamchych.html>.

2. Електронний репозитарій ДВНЗ «Ужгородський національний університет». URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/university-it/dspace>.

3. Методичний матеріал. URL: <http://www.metodportal.net>.

4. МОН України: майстерня педагога. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/doshkilna-osvita-2/maysternya-pedagoga>.

5. Наукова бібліотека ДВНЗ «Ужгородський національний університет». URL: <http://www.lib.uzhnu.edu.ua/>.

6. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

7. Педагогіка. URL: <https://pedagogika.at.ua>.

8. Сайт електронного навчання ДВНЗ «Ужгородський національний університет». URL: <https://e-learn.uzhnu.edu.ua/>.

9. Українська педагогіка. URL: <http://ukped.com>.

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток___).
(потрібне підкреслити)

протокол №___ від «___»_____20___р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище
ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток___).
(потрібне підкреслити)

протокол №___ від «___»_____20___р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище
ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток___).
(потрібне підкреслити)

протокол №___ від «___»_____20___р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток___).
(потрібне підкреслити)

протокол №___ від «___»_____20___р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)